

<https://www.nytimes.com/2022/03/03/technology/ukraine-war-misinfo.html>

8. Carl Miller. Who's Behind #IStandWithPutin?. APRIL 5, 2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/04/russian-propaganda-zelensky-information-war/629475/>

9. Words and Wars: Ukraine facing Kremlin propaganda. – К.: КІС, 2017. – 124 р.

Ярова Ліліана Вікторівна

завідувач кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор політичних наук, професор

ЄДНАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Україна за короткий історичний період своєї незалежності пройшла та продовжує проходити доволі важкий шлях структурних перебудов як на рівні держави, так і на рівні соціуму.

В один з поворотних моментів Другої Світової війни хтось звернувся із запитанням до Уїнстона Черчіля: «А чи не означає, що ця битва є початком кінця?» І він дав блискавичну відповідь: «Ні, але це може бути кінцем початку». Історія людства так чи інакше постійно пов'язана з війною. Держава та війна пліч-о-пліч крокують століттями та продукують один одного, відповідно класичному висловлюванню Чарльза Тілі.

Війна, як соціальне явище, має дві діалектично пов'язані сторони: соціально-політичну і військово-технічну. І якщо перша означає, хто і в ім'я чого веде військові дії, то друга відображає ті матеріальні та людські ресурси, які використовуються у війні. Внутрішній зміст війни залишається незмінним: при всій різноманітності теорій походження війни, вона була й буде

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

боротьбою за зміну і перерозподіл соціальних ролей в ході розвитку суспільства.

Причини війни різні: від економічних до космічних. П.Сорокін звернув свою увагу на соціальні причини як найбільш ймовірні. Неприйняття соціально-культурних цінностей однієї країни іншою спричиняє конфлікти, а як наслідок воєнні сутички. Війна зберегла незмінною і свою сутність: виявлення волі, що спрямовує зусилля шляхом саме збройної боротьби. Потрібно відзначити, що завдання протиборчих сторін у більшості випадків полягало не тільки в тому, щоб просто фізично ліквідувати ворога в ході збройної боротьби, а й у знищенні противника саме як претендента на роль, яку хоче виконувати переможець. Саме за допомогою збройного протистояння вирішується місце жертви та переможця. З точки зору соціології, в якості необхідної умови виникнення війни виступає чинник справедливості. Під ним розуміється неможливість мирного співробітництва суб'єктів соціальних відносин у колишніх ролях, у зв'язку зі змінами у світовому співтоваристві. З точки ж зору політології, війна обов'язково виникає тоді, коли конкуруючі держави приходять до усвідомлення, що інша сторона стала надто слабкою, або, навпаки, - занадто сильною.

Німецький філософ Хаймо Хофмайстер побачив у війні феномен життя. Життя саме в єдності. Єдність — поняття, що має декілька значень, а саме - тісний зв'язок, згуртованість, цілісність, неподільність; поєднання в одному цілому, нерозривність зв'язку; схожість, цілковита подібність; спільність чого-небудь, зосередженість чогось в одному місці. Фундаментом для національної єдності мають стати демократичні цінності з візією спільного майбутнього.

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

Сучасна війна несе у собі як позитивні, так і негативні наслідки. Для українців вона є засобом зближення, формування єдності. В модерному суспільстві українці на власні очі спостерігають процес творення «єдиної країни», подолання невизначеності національної самосвідомості. Війна змусила свідомих, небайдужих людей залишати своє буденне життя і йти на поле бою, захищати свою батьківщину. Шкода, що українці єднаються та усвідомлюють свою національну самосвідомість лише після численних втрат своїх рідних. Але, не зважаючи ні на що, для українців перемога уособлюватиме процес завершення формування національної самосвідомості.

Група Рейтинг 12-13 березня 2022 року провела четверте загальнонаціональне опитування українців в умовах війни. Аудиторія опитування: населення України віком від 18 років і старше з усіх областей, крім тимчасово окупованої території Криму та Донбасу. Вибірка репрезентативна за віком, статтю і типом поселення. Вибіркова сукупність: 1200 респондентів. Метод опитування: САТІ (Computer Assisted Telephone Interviews – телефонні інтерв'ю з використанням комп'ютера). Помилка репрезентативності дослідження з довірчою ймовірністю 0,95: не більше 2,8%. Незважаючи на повномасштабну війну з РФ, 76% опитаних українців вважають, що справи в Україні рухаються у правильному напрямку. Це найвищий показник за всю історію замірів. Лише 15% українців вважають, що справи рухаються в неправильному напрямку. Лише 10% респондентів не змогли оцінити. Слід відзначити, що в усіх регіонах та серед вікових груп домінує оцінка напрямку як правильного. 56% вважають, що головна мета вторгнення росії – це повне знищення українського народу, і ця думка домінує в усіх регіонах України. Ще половина вважає, що ціль

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

нападу – окупація України і приєднання до росії. Тільки 15-17% вважають, що росія переслідує мету - змінити політичний курс України чи запобігти розміщенню баз НАТО, 10% вважають, що мотивом є знищення військової інфраструктури, 5% – провокування НАТО на війну. Але тих, хто вважає, що вторгнення Росії мало за мету захист російськомовних - лише 2%. Реальним шляхом завершення війни більшість бачить пошук компромісів на переговорах із залученням інших країн (64%). Водночас майже третина респондентів вважає, що варто відмовитися від переговорів і воювати до звільнення усіх територій. І лише 1% опитаних вважає, що варто погодитись на більшість вимог рф. Половина опитаних українців оцінюють ймовірність того, що росія здійснить військовий напад на одну з країн Європи як високу (25%) або середню (26%). Лише 22% взагалі відкидають таку ймовірність, це передусім старші люди. Поряд із цим, підтримка вступу України до НАТО за останні два тижні дещо скоротилась з рекордних 76% до 72%. Основна причина – відсутність рішення про закриття неба над Україною, якого вимагають майже 90% українців.

Соціологи зазначають, що в період війни значно зросла самооцінка населення. Тепер Україну порівняно з країнами Європи та бачать серед “лідерів” (34%) і “середнячків” (42%), тоді як ще два місяці тому бачили серед “аутсайдерів”. Водночас 63% опитаних бачать Україну в “лідерах” серед країн колишнього СРСР, тоді як ще два місяці тому бачили переважно серед “середнячків”. Абсолютна більшість підтримують ініціативу надання містам статусу міста-героя (93%) та перейменування вулиць на честь героїв, які зараз боронять Україну (92%). В усіх регіонах максимальна підтримка такої ініціативи, здається це унікальний шанс творити нову історію через нових героїв, які об’єднують націю.

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Таким чином, перед українськими соціологами сучасність поставила нагальне завдання – активізувати дослідження у галузі соціології війни, розбудовуючи її методологічну і методичну базу, категоріальний апарат тощо. Це дозволить вирішити численні теоретичні та практичні завдання, пов'язані з визначенням закономірностей війни, розкриттям її сутності, рис, трансформації цілей, масштабів, характеру і засобів збройної боротьби, людського чиннику, наслідків воєнних дій для конкретної країни та людства в цілому.

Яценко Микола Анатолійович

доцент кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат соціологічних наук, доцент

**ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ**

В соціологічному дискурсі інтерес до явища цифрової нерівності виникає з популяризацією наприкінці ХХ століття теорій інформаційного суспільства. Концепція інформаційного суспільства пов'язана з визначенням нового стану соціокультурної реальності як такої, де основним фактором структурування є комп'ютерно-інформаційні технології, їх доступність і можливості бути ресурсом для капіталізації як на організаційному рівні так і на особистісному.

Сам термін «інформаційне суспільство» в 60-х роках ХХ століття активно використовувався в науковому дискурсі переважно таких країн як США та Японія. Японський соціолог Й. Масуда визначав інформаційне суспільство як новий етап суспільного розвитку, де інформація стає головним економічним ресурсом, а

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»